

Stadsliv i Skarpnäck

Samverkan för centrumutveckling 2024

Stockholms
stad

Stadsliv i Skarpnäck – Samverkan för centrumutveckling 2024

Workshoparna genomfördes 27 maj, 27 augusti och
19 september 2024.
Sammanställt i oktober–november 2024.

Utgivare: Stadsbyggnadskontoret och Skarpnäcks
stadsdelsförvaltning

Kontaktpersoner:

Daniel Andersson, Stockholms stadsbyggnadskontor
Maria Haskas, Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Omslagsbild: Muralmålning vid Skarpnäcks torg

Foton i dokumentet: Daniel Andersson (om ej annat
anges)

Innehåll

Samverkan för stadsliv	5
Skarpnäck idag: deltagarnas analys och bild av centrum	7
Skarpnäcks allé – stadsdelens hjärta	9
Rörelsemönster	11
Det sociala Skarpnäck	13
Parker och torg	15
Samlad analyskarta	16
Skarpnäcks centrum i framtiden: utvecklingsförslag	19
Tidslinje	20
Förslag till åtgärder på kort sikt	21
Förslag till åtgärder på mellanlång sikt	25
Förslag till åtgärder på lång sikt	27
Workshopseriens upplägg	29
Metod	29
Deltagare	31

Samverkan för stadsliv

Under mitten av 1980-talet växte Skarpnäckstaden fram på det som tidigare varit ett flygfält. Här skapades en stadsdel med en för Stockholm unik karaktär i en rutnätsstruktur utan mycket hänsyn till omgivande stadsstruktur och med en sammanhållen tegelarkitektur. 1994 förlängdes tunnelbanan från Bagarmossen till Skarpnäck.

Efter fyra decennium är Skarpnäck idag en etablerad stadsdel med en stark sammanhållning. Det finns goda kommunikationer, ett läge nära natur och ett levande, men ganska slitet centrum längs Skarpnäcks allé. De senaste åren har otryggheten ökat, med incidenter som skjutningar och en växande öppen drogsen.

Stockholms stad arbetar, genom stadsbyggnads- och exploateringskontoret, med stadsutveckling på lång sikt genom exempelvis detaljplaner för flera tusen nya bostäder, upprustning av allmän plats och inom allmännyttans fastighetsbestånd. Även Region Stockholm, ansvariga för till exempel kollektivtrafiken, och privata aktörer gör investeringar för stadsdelens utveckling. De åtgärder som genomförs kan få större effekt om de utgår från en samlad analys och gemensam vision, där alla aktörer – Stockholms stad, Region Stockholm, privata fastighetsägare, lokala näringsidkare och civilsamhällesorganisationer – arbetar mot samma mål.

I stadens budget för 2024 har kommunfullmäktige beslutat om inriktningen för förvaltningars och bolags verksamhet. I budget lyfts bland annat följande fram:

- Stockholms stad ska arbeta utifrån idén om 15-minutersstaden. Genom att satsa på en nära stad där alla stockholmare har tillgång till en lättfungerande vardag ska staden bidra till att bygga ett starkt lokalsamhälle. (s 21).
- Samverkan med relevanta externa aktörer i trygghets- och säkerhetsarbetet ska vidareutvecklas och förstärkas (s. 37).
- Stadsgator och levande bottenvåningar kan användas för att skapa mer folkliv och en hög stadskvalitet samtidigt som tryggheten ökar (s.224).

Med utgångspunkt i bland annat budgetens skrivningar har stadsbyggnadskontoret och Skarpnäcks stadsdelsförvaltning initierat en process för ökad samverkan. Syftet är att samla alla aktörer som har möjlighet att bidra till stadsdelens utveckling: relevanta kommunala förvaltningar och bolag, Trafikförvaltningen (Region Stockholm), polisen, bostadsrättsföreningar, handelsidkare och civilsamhällesorganisationer. Arbetet har bedrivits genom bland annat tre workshoppar under sommaren och hösten 2024.

Ortofoto över Skarpnäck
2022. Fotot har roterats –
nordväst är uppåt i bilden.

Skarpnäck idag: deltagarnas analys och bild av centrum

Den första delen av dokumentet samlar analyser av nuläget från den första workshopen. Det redovisar inte stadens ställningstagande, utan representerar olika, ibland motstridiga, perspektiv. Alla bidrag har inte kunnat tas med i text och karta, utan har summerats temavis.

Ambitionen är att både det alla är överens om och mer unik input ska finnas med.

Arbetet har haft en tematisk avgränsning med utgångspunkt i stadsliv, centrumfunktioner, lokal handel och service, trygghet samt den fysiska miljön. Detta har gett en naturlig geografisk avgränsning, med ett område runt Skarpnäcks allé i fokus, men som också omfattar den bebyggelse, de offentliga rum och de stråk som ligger runt och leder till Skarpnäcks centrum.

Många uppskattade verksamheter skulle komma bättre till sin rätt med genomtänkt skyltning, säkerhetsglas istället för jalousier, större och omhändertagna uteplatser och borttagen fönsterfilm.

Skarpnäcks allé – stadsdelens hjärta

En stadsgata med två noder

Skarpnäck är en tunnelbanestadsdel utan det samlande centrala torg som kännetecknar många andra stadsdelar. Istället är de viktigaste kommersiella och offentliga funktionerna ordnade längs med en stadsgata. Skarpnäcks allé är artären genom området, ett trivsamt och grönt stråk med bra plats för fotgängare och en fungerande balans mellan trafikslag. Lokalbussarna ger god tillgänglighet och smidigt byte till tunnelbana. Bilar kan köra här, men dominerar inte och bidrar till en trygghet under tider med få människor ute. Andra röster menade att både bussen och bilarna (vissa kör fort) är ett problem liksom dåligt utrymme för fotgängare varför gågata borde eftersträvas. Stadsdelen upplevs sakna ett centrum genom att stråket har två noder: en runt Ica och kulturhuset, en annan vid tunnelbanan och Coop. Däremellan saknas dubbelsidighet, då det är få eller inga lokaler på den norra sidan, vilket försvagar det kommersiella stråket.

Centrumfunktioner och utbud

Som stadsdelscentrum erbjuder ett brett utbud med flera olika aktörer inom dagligvaror, både från de stora kedjorna och mindre lokala aktörer. Det finns uppskattade aktörer som erbjuder fika och mat och unika verksamheter som cykelverkstad, bokhandel och second hand. Å andra sidan saknas flera beståndsdelar för att kunna tala om ett komplett centrum. En trevlig restaurang med bra mat skulle uppskattas av många boende och kunna dra folk utifrån, jämför tidigare Centan i Bagarmossen, eller Cevicherian och Bak i Hökarängen. Det föreslogs att fylla vakanser på huvudstråket genom att flytta dit exempelvis Återbruket från en bakgata. Annat som efterfrågades var blomsterbutik, bageri, sportaffär, cykelbutik, service/

pressbyrå vid tunnelbanas entré och ett socialt kök liknande Yalla. Några lyfte att det finns en överetablering av enklare krogar och tobakskiosker och att livsmedelsbutikerna är för små med begränsat sortiment. Externhandelsplatsen vid Gubbängsmotet identifieras som en konkurrent med bland annat stor mataffär och Systembolaget.

Lokalerna

Det finns en stor variation när det gäller lokalernas tekniska och utformningsmässiga status. Några håller en hög standard och bidrar till att höja det samlade intrycket. Samtidigt drar en stor andel av lokalerna ner upplevelsen av centrum: neddragna jalusier, foliering av fönster som hindrar kontakt mellan gata och insida, trasiga markiser, gamla och/eller smutsiga skyltar från verksamheter som upphört. Det finns vakanser längs stråket med svag efterfrågan att fylla lokalerna med nytt innehåll. Tillsammans med kontor och andra verksamheter som inte vänder sig till allmänheten skapar det ”hål” i kontinuiteten vilket försvagar det kommersiella stråket.

Offentliga verksamheter

Det kommersiella utbudet kompletteras av en rad högt värdesatta offentliga målpunkter: kulturhuset med sitt bibliotek, de religiösa samfunden med både sociala och idrottsfunktioner och Stockholms hems områdeskontor. I närheten av centrum finns fritidsgårdarna med generösa öppettider och bra verksamheter. Fältassistenter, verksamma i hela stadsdelen, är uppskattade. Idrottsfunktionerna på sportfältet bidrar med rörelse och aktiviteter. Flera lyfte behovet av att utveckla och utöka programmet i kulturhuset, som idag är begränsat och inte har efterfrågad bredd och spets.

Liv och rörelse på Skarpnäcks allé en solig kväll i maj.

Stråket från Flygledargatan mot Skarpnäcks torg och kulturhuset är varken tydligt eller inbjudande.

Foton: Daniel Andersson

Rörelsemönster

Stråk

Rörelsemönstren i och genom Skarpnäck är präglade av hur stadsdelen planerades. Samtidigt som stenstaden med sina tydliga gator och slutna kvarter var en förebild, ligger stadsdelen till stor del som en enklav, där huvudcykelstråket och huvudgatunätet passerar utanför. Med undantag för allén som skär rakt igenom stadsdelen, och några ytterligare huvudgator, kännetecknas de flesta gator av förskjutningar, avsmalningar, knäckningar och återvändsgator som gör strukturen labyrintisk och svårorienterad. Det minskar också utrymmet för att leda om kollektivtrafik och cykelstråk till alternativa sträckningar. Med begränsade flöden genom stadsdelen, minskar den kommersiella potentialen och tryggheten.

Kollektivtrafik

Skarpnäck har bra kollektivtrafik med god tillgänglighet till olika delar av Stockholm. Tunnelbanan är kapacitetsstark och har sin station mitt på Skarpnäcks allé med enkelt byte till lokalbussar. Varje tunnelbanetågs ankomst skapar en puls av liv och rörelse på gatan. Expressbussarna som trafikerar Tyresövägen angör Skarpnäck på Horisontvägen. Kopplingen mellan hållplatsen och tunnelbanan för byte är inte tydlig. Ett logiskt stråk skulle gå rakt från Flygledargatan rakt upp till kulturhuset via Skarpnäcks torg, vilket kommer att förstärkas av de nya bostäder som planeras i Flygledargatans södra del (totalt 900 bostäder i två detaljplaner). Samtidigt gör utformningen av allmän plats och bebyggelsen med förskjutningar och valv att stråket inte är tydligt läsbart. Många med lokalkännedom genar istället på andra mindre gator.

Trafikreglering

Privata fordon är en källa till en rad utmaningar i stadsdelen. Det sker en del felparkering och körning på parkvägar och parkytor. Trafikkontoret har inte genomfört betaltaxa för gatuparkering, vilket ger en hög beläggning. Garagen har en låg beläggning med överkapacitet. I många fall upplevs de som otrygga. ”Burar” i garagen kan öka tryggheten för bilägaren, men används också som billiga förråd, vilket skapar en känsla av otrygghet och risk för brand. Parkering på sportfältet upplevs som otryggt, men det finns få andra besöksparkeringar utan tidsbegränsning.

Not: Längs med allén finns kantstensparkering för besökare 1 h exempelvis vid Ica, Gottomgodis, Dada Africa och Videogrillen. På Pilottorget 2 h. Vid biblioteket finns en markparkering för besökare 3 h. Samtliga har obegränsad parkering kvällar och nätter.

Skarpnäcks allé framför kulturhuset.

Det sociala Skarpnäck

Engagemang och sammanhållning

Det finns ett starkt engagemang bland boende i stadsdelen och ett utvecklat föreningsliv med en fin gemenskap mellan olika grupper med olika bakgrund. Församlingarna och staden har viktiga verksamheter, öppna för alla.

Segregation

Samtidigt finns det en social, etnisk och ekonomisk segregation inom stadsdelen. Området har en tydlig åtskillnad mellan delen med bostadsrätter och delen med hyresrätter med olika ekonomiska förutsättningar. Trots att de olika delarna inte är rumsligt segregerade, utan integreras genom ett samlande gatunät och gemensamma funktioner som kollektivtrafiken, handeln och kulturhuset, upplevs det finnas en social uppdelning, även mellan grupper som delar trapphus eller gemensam gård.

Otrygghet

Det finns delar av Skarpnäck som vissa tider upplevs som otrygga. Brottsligheten skapar otrygghet, till exempel genom öppen försäljning och användning av droger, vilket också skrämmar bort kunder till butiker och restauranger. Även på andra platser uppehåller sig påverkade personer.

Runt tunnelbanan är det prångigt med många platser att gömma sig. Här finns det också övergivna cyklar. Allmänt har nedskräpning och att avfallshantering inte fungerat varit ett problem en tid. En synpunkt var att det finns för mycket övervakning. (Kameror på fyra platser.)

Någon lyfte att det är otrygghetsskapande med "häng" längs allén. Samtidigt är gator och torg viktiga sociala mötesplatser för ungdomar. På så vis kan "häng" också skapa trygghet och upplevas olika av olika grupper och individer.

Det är positivt att staden finns fysiskt på plats, både genom Stockholmshems områdeskontor och att stadsdelsförvaltningen har lokalkontor. Det finns också en fungerande lokal samverkan i trygghetsarbetet mellan stadsdelsförvaltningen, polisen och civilsamhället.

Bilden av Skarpnäck

Det finns en bild av stadsdelen som är delvis oattraktiv. Utifrån de senaste årens utveckling, med en historik med bland annat skjutningar och en växande öppen drogscen, är det en risk att hamna på polisens lista över utsatta områden, vilket skulle befästa och sprida en negativ bild.

Några efterlyste en USP (*unique selling point*), en "personlighet" som särskiljer stadsdelen från andra. Samtidigt finns det mycket att bygga på för att sprida en positiv och annorlunda bild. Bebyggelsen är inte storskalig och stadsdelen är trivsam med både hyres- och bostadsrätter. Det finns en unik karaktär med den sammanhållna tegelarkitekturen och den annorlunda stadsbyggnadsstrukturen med sitt rutnät och stadsgata.

Pilottorget.

Brandparken.

Skarpnäcksparken intill kulturhuset.

"Sommarplats" på Skarpnäcks torg i juli 2024.

Parker och torg

De centrala parkerna och torgen är vardagsrum som är viktiga för att skapa rörelse i centrum. För de flesta platser uppkom idéer om att göra dem roligare, tryggare och mer levande genom att aktivera dem med nya funktioner och en uppdaterad utformning.

Brandparken

Det stora offentliga rummet mitt emot tunnelbaneentrén omgestaltades för drygt femton år sedan. Idag finns här bland annat möjlighet till torg-handel, men flera menar att den kunde utformas bättre. Vad möts man av när man kommer ut från stationen? Kunde det hänga ihop bättre med tunnelbanan? Kunde lokalerna få ett innehåll som också vill använda det som torgytor med till exempel uteserveringar? Kan den aktiveras med fler funktioner och gör att Brandparken bidrar till alléstråket och inte blir ett avbrott i det?

Pilottorget

Här finns tyngdpunkten i den östra centrumnoden med två livsmedelsbutiker och flera restauranger. Korttidsparkeringen stöder de kommersiella funktionerna, men körslingan tar upp stor yta. Ytskikten är slitna och det finns en otydlighet mellan vad som är för trafik och för vistelse. Bland förslagen fanns att helt ta bort trafiken, skapa mer plats för uteserveringar och en ny mobilitetshubb på platsen.

Skarpnäcks torg

Trots namnet är detta inte stadsdelens hjärta, även om det finns två restauranger och Stockholmshem har sitt lokalkontor här. Torget ses mycket som en baksida som inte nyttjas. Den ena sidan domineras av ett parkeringshus med sluten bottenvåning. Stråket över torget är knixigt och blir otydligt av arkaden på norra sidan och blockerade siktlinjer.

Under 2024 ordnas sommartorg på platsen för att aktivera den. Bland idéerna för platsen hördes förslag på att delvis bygga bort torget och istället få en gågata med lokaler på båda sidor och satsa på andra torg i stadsdelen, eller att ta bort trafikytorna och aktivera torget med ny programmering.

Parkerna runt centrum

I anslutning till centrumstråket finns flera olika parker med uppskattade funktioner – och en namnsättning som förändrats över tid, vilket kan förvirra. Flera deltagare föreslog upprustning eller nya funktioner i parkerna: Skateparken (i Skärgårdsskogen), Matparken (tidigare kallad ”Indianparken”) och Skarpnäcksparken bakom kulturhuset. Skarpaby lekpark har rustats upp av stadsdelsförvaltningen under år 2023–2024.

Naturområden

En kvalitet i Skarpnäck är närheten till flera naturområden däribland Nackareservatet och Flatens naturreservat med flera badplatser. Vägvisare till naturreservat har nyligen satts upp av trafikkontoret, men är något som skulle kunna lyftas fram ytterligare.

Förtydliga stråket
mot Bagarmossen!

Upprustning pågår
under 2024

Gör plats för mer evene-
mang i parken! Perma-
nent utomhusscen?

Aktivera gräns-
snittet kultur-
hus-förplats!

Avsaknad av dubbelsidighet
+ vakanser och introverta
verksamheter ger ett glapp
i det kommersiella stråket

Utveckla parken med nya
funktioner som skapar en
entréplats vid tunnel-
banan och aktiverar
stråket längs allén!

Samlad analyskarta

Teckenförklaring

Bottenvåningar i centrala Skarpnäck

- Café & restaurang
- Dagligvaror
- Kommersiell service
- Kommersiellt boende
- Kontor
- Mäklare
- Offentlig verksamhet
- Sällanköpshandel
- Vakant
- Vård

Input från workshopen (syntes)

- Bra! Behåll! Förädl!
- Tråkiga eller otrygga platser
- Droghandel
- Utveckla utformning/nya funktioner!

Östra delen av
centrumstråket

Koppla vidare för
att skapa genom-
strömning på allén!

Gångvägen till
Skarpnäcksgården

**Parkteatern ger "Gustav Vasa
– The Musical" i Skarpnäcks-
parken sommaren 2024.**

Foto: Sarah Blake Elmvall

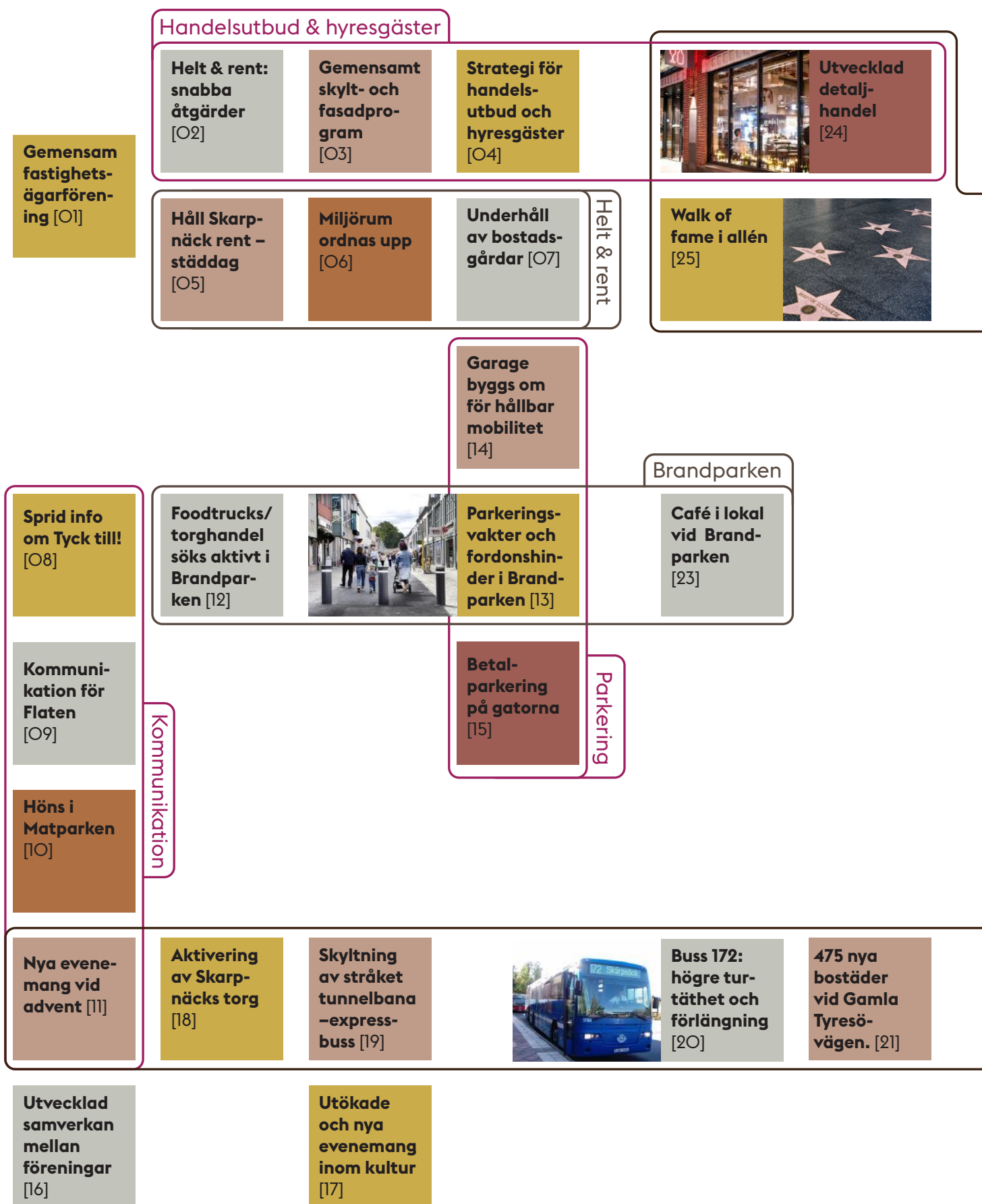

Skarpnäcks centrum i framtiden: utvecklingsförslag

Den andra delen av dokumentet samlar idéer och förslag till utveckling av den fysiska miljön, nya rutiner, förbättrad kommunikation och nya samarbeten. Förslagen spänner från åtgärder i liten skala som genomförs med små medel redan inom ett år till större stadsutvecklingsprojekt som behöver utredas, planeras och finansieras för att kunna bli verklighet om tio år eller mer.

En viktig utgångspunkt har varit att de organisationer som deltagit i processen har ett starkt ägarskap för viktiga pusselbitar i stadsdelen och själva kan genomföra utvecklingsförslag. De presenterade idéerna har en förankring hos respektive organisation med ansvar för frågan. Samtidigt gör förändrade politiska uppdrag och prioriteringar, ekonomiska förutsättningar och ny kunskap i takt med att förslag utreds mer i detalj att många av förslagen kommer att förändras eller utgå.

Förslagen har grupperats tematiskt eller geografiskt i illustrationen på följande uppslag. Sammanställningen visar på möjliga synergieffekter mellan enskilda förslag eller en successiv utveckling av en plats genom åtgärder på kort sikt och i ett längre perspektiv.

**Ny sim-,
idrotts- och
ishall på
sportfältet**
[26]

**GC-stråk
från allén
mot Pung-
pinan över
fältet** [27]

**Nya bostä-
der i anslut-
ning till
sportfältet**
[28]

Alléstråket

**Nya bostä-
der vid
Skärgårds-
skogen.**
[29]

**Upprust-
ning av
Skatepar-
ken** [30]

**Pilottorget
ombyggt
med mindre
trafikytor**
[31]

Sydöstra stråket

Skarpnäcks torg-stråket

**Nytt cykel-
stråk kultur-
huset–Flyg-
ledargatan**
[22]

**Bostäder
ersätter
garage** [32]

sikt

lång sikt

Förslag till åtgärder på kort sikt

Ett stort antal idéer om utveckling på kort sikt kom fram under arbetet. Mycket är mindre insatser som enkelt kan påbörjas utan särskild finansiering eller behov av omfattande planering för att bli verklighet. Vissa delar kan vara mer omfattande, men har planerats sedan länge och genomförs inom kort.

Gemensam fastighetsägarförening [O1]

Som ett första steg vill bostadsrättsföreningarna i området och Stockholmshem bilda en gemensam fastighetsägarförening för att lättare kunna driva utvecklingsfrågor (se #02–04) i samverkan.

Helt och rent [O2]

Flera snabba åtgärder kan komma till stånd inom kort utan behov av särskilda resurser, planering eller samordning. Gamla, inaktuella skyltar plockas ner, en dialog med hyresgästerna påbörjas och en inventering kan göras. Gällande avtal kontrolleras avseende tillstånd för uteserveringar eller vilka krav som ställs på att hålla ordning. Klotter saneras inom kvartersmark och kunskap om stadens app *Tyck till!* sprids för att alla ska kunna bidra till att problem åtgärdas snabbt.

Gemensamt skylt- och fasadprogram [O3]

Bostadsrättsföreningarna och Stockholmshem vill samordna sig i ett gemensamt arbete med de olika centrumfunktionernas visuella uttryck. Det kan bland annat omfatta skyltar, ljussättning, markiser, jalousier och fönsterfilm, liksom användningen av marken närmast lokalen.

Strategi för utbud och hyresgäster [O4]

Bostadsrättsföreningarna och Stockholmshem har ett gemensamt intresse i att undvika vakanser och skapa en stark kommersiell kärna med ett mer komplett utbud som attraherar fler kunder. De delkomponenter i ett arbete som redan identifierats är att formulera en gemensam

målbild, inventera lokalerna för att om möjligt omfördela hyresgäster, samarbeta med stadens funktion för kulturlotsning och hitta en nyckelaktör inom restaurangnischen.

Håll Skarpnäck rent! [O5]

Gränserna mellan olika förvaltningsansvar är ofta svåra att utläsa i stadsmiljön. I Skarpnäck ansvarar bostadsrättsföreningar, Stockholmshem, trafikkontoret och Skarpnäcks stadsdelsförvaltning för olika delar. Genom att samordna befintliga initiativ och anordna och annonsera gemensamma städdagar kan bättre resultat uppnås.

Översyn av miljörum [O6]

Stockholmshem ordnar upp de befintliga miljörummen för att säkerställa ordning och trivsel i och runt dessa.

Underhåll av bostadsgårdar [O7]

Stockholmshem genomför löpande underhålls-åtgärder på gårdarna. En större gårdsombyggnad har nyligen färdigställts i kvarteret Flyghöjden.

Sprid information om Tyck till! [O8]

Förslag på fler soptunnor i parkerna kom upp, men staden ser att entreprenaden fungerar bra när de får information om fulla papperskorgar. Stadsdelen vill istället öka kunskapen om *Tyck till!* som en bra kanal för att felanmäla till staden. 2026 blir källsortering i större parker ett krav.

Kommunikation för Flaten [09]

Flaten med bad och naturupplevelser ligger väldigt nära Skarpnäcks centrum, men Tyresövägen upplevs som en barriär. Stadsdelsförvaltningen har tagit fram en kommunikationsplan för att sprida information om aktiviteter och vill locka fler till Flaten. Skolor och förskolor är en möjlig första målgrupp.

Höns i Matparken [10]

En privatperson har tagit initiativ till att kunna ha höns i en av parkerna nära centrum. Stadsdelsförvaltningen vill underlätta för enskilda initiativ att bli verklighet. Ett brukaravtal kan upprättas med stadsdelsförvaltningen om man vill sköta om en del av allmän parkmark. Det kan omfatta allt från att sköta en liten blomrabatt där man bor till att tillsammans med andra delta i skötseln av ett större naturområde. Stadsdelsförvaltningen hjälper till med information och råd.

Evenemang i samband med advent [11]

Två nya evenemang aktiverar centrum under den mörka årstiden: julmarknad på Skarpnäcks torg och ”lucköppning” på kulturhusets scen varje söndag under advent. Genomförs med start 2024.

Foodtrucks och torghandel i Brandparken [12]

Inom Brandparken finns en yta där det är möjligt att söka upplåtelse för torghandel eller uppställning av foodtrucks. Den används inte i stor utsträckning. Stadsdelsförvaltningen vill genom sina kommunikationskanaler göra möjligheten mer känd och aktivt verka för att den nyttjas.

Parkeringsvakter och fordons hinder i Brandparken [13]

Idag sker olovlig körning och parkering av fordon på parkytor i Brandparken. Problemet kan bland annat motverkas genom utökad övervakning. Stadsdelsförvaltningen avser också att söka trygghetsmedel för att få fysiska fordons hinder på plats.

Garage byggs om för mer hållbar mobilitet [14]

Flera av garagen i stadsdelen är slitna och kan upplevas otrygga bland annat för de burar för enskilda fordon som också används som förråd. Här finns flera möjligheter att på kort sikt utveckla tryggheten och ge plats för hållbar mobilitet: delade fordon, laddningsinfrastruktur och cykelburar eller cykelboxar istället för bilburar.

Betalparkering på gatumark [15]

Avgiftsbelagd parkering på gatumark lyftes som ett sätt att styra parkerade bilar till garagen, vilket skulle ge mer utrymme på gatumark för korttids-parkering och mindre söktrafik. Enligt stadens Plan för gatuparkering omfattas Skarpnäck av taxa 5, men den har inte implementerats. Det är ett politiskt beslut när taxan kan genomföras.

Utvecklad samverkan mellan föreningar [16]

Ett förslag var att undersöka möjligheten till samarbete mellan Skarpnäcks Framtid och Stiftelesen På Rätt Väg. Stadsdelsförvaltningen tar initiativ till en första kontakt.

Utökade och nya evenemang inom kultur [17]

Många idéer till utökade och helt nya evenemang kom fram under workshoparna: bland annat stadens Kulturnatt i Skarpnäck, utvecklad kulturfestival för unga och filmvisning i parken. Planeringshorisonten för kultur och evenemang är relativt lång. Stadsdelsförvaltningen behöver i ett första steg gå igenom förslagen och utvärdera mot andra uppdrag för att prioritera.

Aktivering av Skarpnäcks torg [18]

Sommaren 2024 byggde trafikkontoret en tillfällig så kallad sommarplats på Skarpnäcks torg. Året innan var Pilottorget utpekad. På Skarpnäcks torg tillkom sittplatser och extra planteringar liksom ett bordtennisbord. Under workshoparna framkom det förslag om att göra om projektet nästa år med en programmering som bygger på de behov ungdomar och andra intressenter ser, liksom idéer om att genomföra vintertorg för att aktivera platsen under andra årstider. Trafikkontoret utvärderar under hösten årets sommarplats och kan sedan fatta beslut om framtida förändringar.

Skyltning av stråket tunnelbana-expressbuss [19]

Stråket från hållplatsläget vid Flygledargatan till Skarpnäcks torg och kulturhuset blir viktigt, men har dålig orienterbarhet idag. Ett första steg för att tydliggöra hur man når tunnelbanan smidigast är förbättrad skyltning längs stråket

Förslag till åtgärder på mellanlång sikt

Processen gav också flera idéer om utveckling i det lite längre perspektivet. Här krävs ett större förarbete för att hitta finansiering, men även planering och genomförande är lite mer omfattande.

Högre turtäthet och förlängning av buss 172 [20]

Expressbuss 172 kommer att förlängas till Tyresö och får högre turtäthet. Denna förstärkta tvärkoppling i Söderort ökar tillgängligheten till Skarpnäck. Bussens hållplats i korsningen Flygledargatan/Horisontvägen blir en viktig punkt i stadsdelen. Där planeras också en ny vändplats för bussarna.

Nya bostäder vid Gamla Tyresövägen [21]

Under 2024 börjar bygget av totalt 475 bostäder och en ny förskola vid Gamla Tyresövägen nära Flygledargatan. När bostäderna är inflyttade 2029 kommer Skarpnäck att ha fått nära tusen nya invånare.

Nytt cykelstråk kulturhuset–Flygledargatan [22]

Idag leder alla cykelstråk på regional och lokal nivå förbi Skarpnäck och inga flöden leder naturligt genom stadsdelen eller till allén. Stråket från Flygledargatan via Skarpnäcks torg föreslås få en ny utformning som tydligare bjuder in både cyklister och fotgängare att ta den vägen. Stråket kan fortsätta bakom kulturhuset via Bergholmsbacken för att på ett gent sätt nå Bagarmossens centrum.

Café vid Brandparken [23]

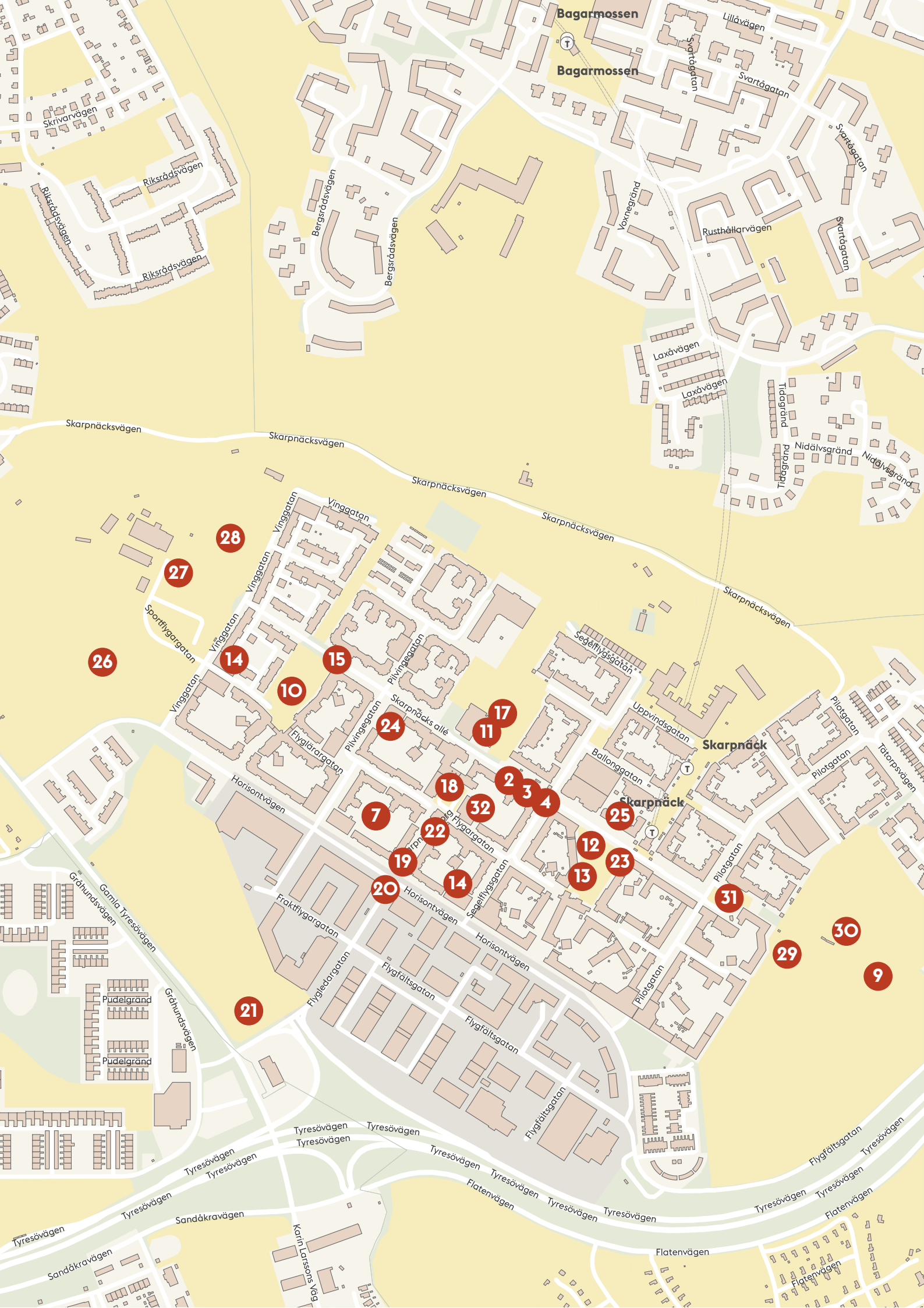
Ett sätt att skapa mer aktivitet och fler som vistas i Brandparken skulle vara genom en servering som också har uteplatser. På parkens västra sida finns tre lokaler och en på den östra sidan, men alla är idag uthyrda. Dessutom kräver café eller restaurang att lokalen är utrustad med fettavskiljare, vilket försvårar ett genomförande. Ett första steg är att försöka locka food trucks att använda ytan för torgupplåtelse.

Utvecklad detaljhandel [24]

Livsmedelsbutikerna i stadsdelen har behov av uppgraderade lokaler och större ytor för att möta befolkningsutvecklingen och ökat kundunderlag.

Walk of fame i Skarpnäcks allé [25]

Som ett sätt att stärka alléstråket med fler upplevelser och tillföra något identitetsskapande föreslås en så kallad walk of fame med där framstående Skarpnäcksbor lyfts fram med en platta i gångbanan.

Förslag till åtgärder på lång sikt

I det riktigt långa perspektivet, som sträcker sig tio år och längre bortåt i tiden, finns möjligheter att få till större strukturella förändringar och större bostadsprojekt. Även mindre åtgärder, vars finansiering eller genomförande är beroende av en exploaterings ekonomi kan bli verklighet först på lång sikt.

Ny sim-, idrotts- och ishall samt bostäder på Sportfältet [26 & 28]

I stadens budget har beslutats att en ny simhall som också innehåller andra idrottsfunktioner ska byggas på Sportfältet. Detta blir en viktig målpunkt och kommer att skapa fotgängarflöden från kollektivtrafiken till fältet. På längre sikt kan Sportfältet också utvecklas med fler bostäder.

Gång- och cykelstråk från Skarpnäcks allé mot Pungpinan över Sportfältet [27]

I samband med att Sportfältet utvecklas och omdisponeras kan ett tydligare stråk för cyklister och fotgängare skapas mot Pungpinan och centrala Stockholm åt nordväst. Det blir en tydligare entré till stadsdelen och leder flöden till Skarpnäcks allé.

Nya bostäder vid Skärgårdsskogen [29]

Detaljplanearbete för ny bebyggelse vid Skärgårdsskogen pågår sedan 2020. Nya bostäder skulle innebära fler invånare centralt i stadsdelen och att bebyggelsestrukturen förlängs österut från Pilotorget.

Upprustning av Skateparken [30]

Skateparken är en målpunkt som sätter Skarpnäck på kartan redan idag, men är i behov av upprustning, förnyad belysning och att sly tas bort. En mer omfattande investering på platsen bör avvakta att planarbete för nya bostäder intill har kommit längre.

Pilotorget ombyggt med mindre trafikyor [31]

Pilotorget och anslutningen österut mot Skateparken påverkas också av planeringen för nya bostäder och kan delvis behöva förändras. Idag delas torget av vistelseytor, uteserveringar, parkering och trafikyor. Trafikytorna bör minskas för att skapa mer utrymme för vistelse. En upprustning behöver avvakta planarbetet för Skärgårdsskogen intill.

Bostäder ersätter garage [32]

Flera av garagen är otrygga, slitna och har en överkapacitet. På sikt bör några av dessa kunna rivas för att istället ge plats för nya bostäder på tomter mitt i Skarpnäck, nära centrum och tunnelbana. Bostäder skulle på vissa platser göra stor skillnad för den upplevda tryggheten.

Workshopseriens upplägg

De tre workshoparna anordnades i Skarpnäcks kulturhus 27 maj, 27 augusti och 19 september 2024. Inbjudna var representanter för kommunala förvaltningar och bolag, Trafikförvaltningen (Region Stockholm), polisen, bostadsrättsföreningar, samtliga kommersiella verksamheter i centrum, HSB:s centralorganisation, lokala hyresgästföreningen och civilsamhällesorganisationer.

Metod

Workshop 1

Under workshop 1 samtalade blandade grupper vid sex bord om Skarpnäck utifrån tre teman: handel och service, den fysiska miljön och det sociala Skarpnäck. Analysen sammanställdes utifrån styrkor, svagheter, behov/drömmar samt risker/hot och visualiserades på en karta över centrala Skarpnäck. En syntes av samtliga kartor finns sammanställd på mittuppslaget i detta dokument.

Workshop 2

Efter sommaruppehållet återsamlades gruppen och tog först del av fyra korta introduktionsföreläsningar om Brandparkens historia med bland annat en omfattande upprustning 2009, om Stockholmshem pågående åtgärder inom sitt bestånd, stadsdelsförvaltningens investeringar under året och en kort analys av det centrala handelsstråket i Skarpnäck.

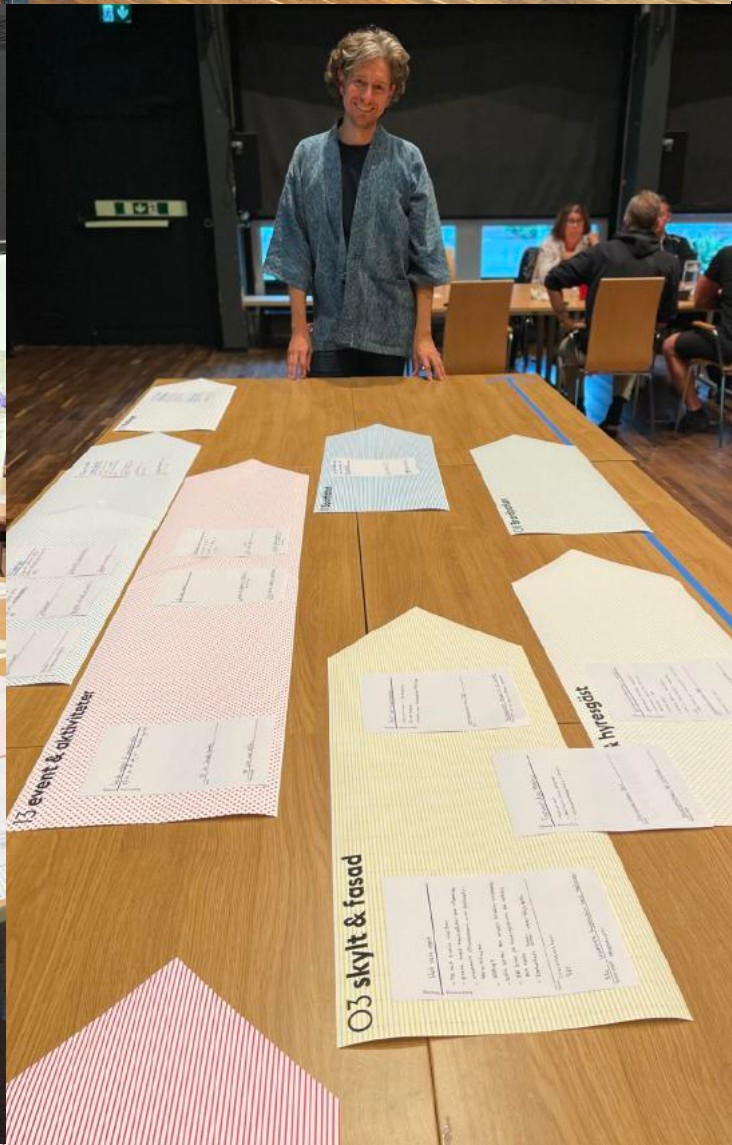
Huvudfokus för workshopen var att identifiera förslag på åtgärder utifrån den samlade nulägesbilden från workshop 1. Varje grupp samlade aktörer med liknande förutsättningar och ansvar; tekniska förvaltningar i en grupp, bostadsrättsföreningar i en, Stockholmshem och Stockholm parkering i en och så vidare. I första hand var syftet att identifiera åtgärder som respektive aktörsgrupp själva har mandat att genomföra, men det gick också att föreslå uppdrag åt andra aktörer. Som "hemläxa" till sista workshopen fick respektive aktör utvärdera samtliga insamlade idéer.

Workshop 3

Vid det sista tillfället fortsatta arbetet med att sälla ut de mest relevanta förslagen och konkretisera dem. Ett syfte med de sista två träffarna var att hitta mindre omfattande åtgärder för att påbörja en förändring redan på kort sikt vid sidan om mer omfattande långsiktiga förslag. Slutresultatet samlades längs en tidslinje och grupperades geografiskt eller tematiskt. Denna rapport presenterar det slutliga resultatet.

Workshop 2 och 3:

Foton: Anna Ingels och Sofia Eriksson

Deltagare

Nedanstående representanter för de olika aktörerna deltog vid en, två eller tre workshopar.

Namn	Organisation
Maria Haskas	Skarpnäcks stadsdelsförvaltning
Julia Haarberg	Skarpnäcks stadsdelsförvaltning
Katarina Kasto	Skarpnäcks stadsdelsförvaltning
Peter Melin	Skarpnäcks stadsdelsförvaltning
Henrik Angel	Skarpnäcks stadsdelsförvaltning
Margaretha Kareliusson	Skarpnäcks stadsdelsförvaltning
Daniel Andersson	Stadsbyggnadskontoret
Sandra Öhrström	Stadsbyggnadskontoret
Soroor Notash	Stadsbyggnadskontoret
Johanna Rosvall	Stadsbyggnadskontoret
Sofia Eriksson	Stadsbyggnadskontoret
Anna Olmås	Stadsbyggnadskontoret
Rebecca Granström	Exploateringskontoret
Kristen Haeffner	Exploateringskontoret
Anna Ingels	Exploateringskontoret
Andreas Sahlqvist	Trafikkontoret
Emma Sundström	Trafikkontoret
Lucas Glasare	Trafikkontoret
Björn Lundwall	Trafikkontoret
Kristen Haeffner	Trafikkontoret
Michael Bergman	Trafikkontoret
Jonas Horowitz	Trafikkontoret (konsult)
Eva Stenstam	Kulturförvaltningen
Karin Axelsson	Kulturförvaltningen
Sara Heppling Trygg	Stadsledningskontoret
Lisa Wentzel	Region Stockholms Trafikförvaltning

Namn	Organisation
Alvaro Torres	Lokalpolisområde Globen
Emilia Lindrot	Stockholmshem
Anders Arletteg	Stockholmshem
Anne Heino	Stockholmshem
Jonas Dreyfert	Stockholmshem
Daniel Ghirmatsion	Stockholmshem
Sofia Grape	Stockholmshem
Claes Ohlsson	Stockholm Parkering
Mats Samuelsson	Stockholm Parkering
Mary Ann Sörensen	HSB Brf Vingen
Gudrun Renberg	HSB Brf Vingen
Ludvig Norman	HSB Brf Segelflygaren
Josefin Dalgren	HSB Brf Segelflygaren
Ledrian Utter	HSB Brf Flygledaren
Athena Skiadaresi	HSB Brf Varmfronten
Elisabeth Westman	HSB Brf Varmfronten
Stephanie Bleier	Brf Luftskeppet
Peter Eckerström	Lokala HGF Flygfältet Skarpnäck
Jennifer Pope	Lokala HGF Flygfältet Skarpnäck
Martin Wikström	Skarpnäcks Folkhögskola
Marcus Fransson	Svenska kyrkan
Christoffer Måhl	Svenska kyrkan
Svante Tidholm	Föreningen Skarpnäcks framtid
Mariama Sarr	Föreningen Skarpnäcks framtid
Maja Löfgren	Miljöverkstan

